

Anmälan mot Skatteverket om handläggningstiden i ett boupptecknings- ärende

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 15 maj 2007 framförde AA och BB klagomål mot Västerås tingsrätt, Sala tingsrätt, Svea Hovrätt och Skatteverket angående handläggningstiden i ett bouppteckningsärende. Anmälan mot domstolarna handlades i ett ärende med dnr 2183-2007, vilket, efter viss utredning, avslutades av chefsjustitieombudsmannen Mats Melin den 8 juni 2007. Anmälan mot Skatteverket handläggs i detta ärende (dnr 2472-2007).

I anmälan – såvitt avser Skatteverket – anförde AA och BB bl.a. att verket inte avslutat bouppteckningsärendet inom föreskriven tid.

Utredning

Skatteverket anmodades att yttra sig över anmälan. I sitt svar den 23 augusti 2007 anförde verket – skattedirektören CC – följande.

Utredning

Skatteverkets huvudkontor har inhämtat yttrande från Skatteverkets Östra region. (.) Av yttrandet framgår huvudsakligen följande.

Den 2 mars 2004 avled DD. En elektronisk akt skapades automatiskt den 11 mars och en blankett för bouppteckning skickades automatiskt till dödsboet den 24 mars samma år.

Anstånd med att förrätta bouppteckning beviljades första gången den 28 maj 2004. Därefter har ytterligare åtta anstånd beviljats, varav det sista beslutet meddelades den 2 februari 2006. Skatteverket meddelade därvid ingivaren att ytterligare anstånd inte var att vänta. Sista medgivna dag för förrättning av bouppteckning var den 31 mars 2006.

Fram till den 16 februari 2005 pågick mål i tingsrätten och hovrätten beträffande förordnande av boutredningsman. Skälen till de tidigare beviljade anstånden var således dels att mål om förordnande av boutredningsman pågick, dels att boutredningsmannen – sedan denne blivit utsedd – hade svårigheter att erhålla uppgifter om den avlidnas tillgångar i utlandet. Under 2006 hade Skatteverket och boutredningsmannen regelbundna kontakter. Kontakterna har från Skatteverkets sida dokumenterats genom anteckningar i arvskattesystemet.

Den 1 november 2006 övertog Skatteverkets östra region ärendet. En första kontakt mellan regionens handläggare och boutredningsmannen togs den 27 samma månad, varvid handläggaren efterlyste en bouppteckning i ärendet.

Under vintern 2006/07 förekom regelbundna kontakter mellan handläggare och boutredningsmannen. Mot bakgrund av dessa kontakter och tidigare anteckningar i ärendet gjorde regionen bedömningen att boutredning pågick och att bouppteckningen kunde förväntas komma in inom kort. Den sista noterade kontakten var ett telefonsamtal den 26 januari 2007. Boutredningsmannen lovade då att återkomma i slutet av februari månad, men har inte hörts av. Den 19 juni har Skatteverket skickat en anmaning till boutredningsmannen, där denne uppmanats att ge in en bouppteckning. Sista svarsdag är utsatt till den 19 juli 2007.

För att regionerna ska kunna följa upp ärenden där bouppteckningar inte kommit in skapas listor som bevakas manuellt. Listorna innehåller ärenden där fem månader eller längre tid förflutit efter sista förrättningsdag utan att bouppteckning inlämnats. I förevarande fall innebär detta att ärendet för första gången varit aktuellt för anmaning den 31 augusti 2006.

Ett flertal olika handläggare och kontor har således varit inblandade i det aktuella ärendets handläggning. Detta har sin grund i den omorganisation av bouppteckningsverksamheten som genomförts inom Skatteverket. Detta kan också vara förklaringen till att den enskilde kan ha upplevt att det vid varje kontakt med verket varit olika personer som handlagt ärendet. Omorganisationen har även bidragit till att bevakningen av ärendena försvårats.

Härutöver får östra regionen tillägga följande. Med beaktande av att ärendet sedan tidigare av olika anledningar dragit ut på tiden så borde regionen – när boutredningsmannen inte avhört som utlovats – redan i början av mars månad 2007 ha agerat för att få in en bouppteckning i ärendet. Att som nu varit fallet avvakta under ytterligare drygt tre månaders tid innan en anmaning skickas ut är vid nämnda förhållanden inte godtagbart. Skatteverket, östra regionen beklagar de olägenheter som den utdragna handläggningstiden orsakat i ärendet berörda parter.

Huvudkontoret har även haft tillgång till samtliga ingivna och inhämtade handlingar i ärendet hos Skatteverket samt gjorda tjänsteanteckningar. Huvudkontoret har därmed även haft tillgång till de beslut som meddelats av allmän domstol i fråga om tillsättande av boutredningsman samt förordnande av god man att öva tillsyn över den tillsatta boutredningsmannen.

Det framgår av tingsrättens och hovrättens beslut att det mellan dödsbodelägarna föreligger vissa motsättningar.

Rättslig reglering

Enligt 20 kap. 1 § ärvdabalken (ÄB) ska bouppteckning förrättas senast tre månader efter dödsfallet om inte Skatteverket efter ansökan inom samma tid med hänsyn till boets beskaffenhet eller av annan särskild orsak förlänger tiden.

Enligt 20 kap. 8 § ÄB ska bouppteckningen ges in för registrering till Skatteverket inom en månad efter det att den upprättats.

Enligt 20 kap. 9 § 1 stycket ÄB får Skatteverket förelägga den som är skyldig att förrätta och ge in bouppteckning att vid vite fullgöra sin skyldighet inom viss tid eller, där bouppteckning inte skett, förordna en lämplig person att föranstalta om det.

Någon längsta tid för anstånd med att förrätta bouppteckning finns inte föreskriven.

Bedömning

DD avled den 2 mars 2004. För det fall att anstånd inte hade medgivits med att ge in bouppteckning skulle denna ha getts in till Skatteverket senast den 2 juli 2004.

Huvudkontoret konstaterar att boutredningen till dags datum pågått i tre år och 1 månad räknat från DD:s dödsfall och i två år och 5 månader från det att Svea hovrätt beslutade att EE ska vara boutredningsman i dödsboet.

Som redogjorts för under ”Utredning” har det genom nio olika beslut meddelats dödsboet anstånd med att förrätta bouppteckning. Det framgår av tjänsteanteckningar och ingivna anståndsansökningar i ärendet hos Skatteverket att anstånd begärts av testamentsexekutorn, sedermera boutredningsmannen, i samtliga fall. Det senaste formella beslutet att medge anstånd med ingivande av bouppteckning meddelades den 2 februari 2006. Sedan den medgivna tiden för att förrätta bouppteckning hade gått ut den 31 mars 2006 fanns inte längre något formellt hinder mot att vid vite förelägga boutredningsmannen att inge bouppteckningen. Av utredningen framgår dock att det därefter förekommit regelbundna kontakter mellan Skatteverket och boutredningsmannen varav den senaste den 26 januari 2007. Vad som framkommit vid dessa kontakter har medfört att Skatteverket avstått från att använda sig av vite som medel för att driva in bouppteckningen.

Det finns, som ovan angetts under ”rättslig reglering”, inte någon yttersta gräns för hur många anstånd med att förrätta bouppteckning som kan medges. Det förekommer att det blir nödvändigt med många, och långa, anstånd i ett ärende. De i en ansökan framförda skälen till att anstånd behövs får provas för sig vid varje ny ansökan.

Skälen för anstånd är i dessa fall inte sällan att uppgifter måste inhämtas från utlandet.

Skatteverket bedömer att de skäl som åberopats av boutredningsmannen för att få ytterligare anstånd har varit godtagbara. Detta till trots ska Skatteverket verka för att bouppteckning kommer till stånd så snart som möjligt. De till buds stående medlen, förordnande av särskild bouppteckningsförrättare och föreläggande med hot om vite, kan därvid användas. Med hänsyn till att det för dödsboet redan förordnats en boutredningsman, som dessutom står under tillsyn av en advokat, är ett förordnande av särskild bouppteckningsförrättare inte ett bra alternativ. Därmed kvarstår enbart föreläggande med hot om vite.

Slut

Med beaktande av att ärendet sedan tidigare av olika anledningar dragit ut på tiden så borde regionen – när boutredningsmannen inte avhörts som utlovats – redan i början av mars månad 2007 ha efterhört anledningen till att bouppteckningen inte lämnats in. Att som nu varit fallet avvakta under ytterligare drygt tre månader innan denne anmanades är vid nämnda förhållanden inte godtagbart. En förklaring till dröjsmålet kan vara den omorganisation som Skatteverket genomfört beträffande handläggningen av bouppteckningar men denna förklaring ursäktar inte dröjsmålet. Det kan dock, med beaktande av de skäl som framförts från boutredningsmannen i dennes ansökningar om anstånd, inte uteslutas att handläggarna uppfattat ett hot om vite riktat mot boutredningsmannen som verkningslöst.

AA och BB kommenterade remissvaret.

Jag har från Skatteverket fått veta följande. En bouppteckning efter DD kom in till verket den 24 september 2007. På grund av brister i bouppteckningen förelades boutredningsmannen den 24 oktober att komma in med kompletteringar. Den 21 december 2007 beslutade Skatteverket att vägra registrering av bouppteckningen. Den 4 februari 2008 sändes en ny anmaning att inkomma med bouppteckning senast den 31 mars 2008. Någon bouppteckning kom emellertid inte in den dagen. Den 4 april 2008 skickade Skatteverket ett föreläggande vid vite att inkomma med bouppteckning.

Bedömning

När det gäller frågan om anstånd med att inkomma med en bouppteckning delar jag i princip Skatteverkets uppfattning att det inte finns någon borte gräns för hur

långa anstånd som kan beviljas. Det ligger emellertid i sakens natur att beslutningar inte skall ta alltför lång tid i anspråk.

När en fråga om anstånd har uppkommit har myndigheten att avgöra om anstånd skall medges och i så fall för hur lång tid. I sådana frågor kan olika bedömningar göras utan att någon av dem kan sägas vara felaktig i rättsligt hänseende. Jag avstår därför från att uttala mig om de anstånd som Skatteverket beviljade.

I ärendet har dock handläggningen – som framgår av Skatteverkets yttrande – tidvis präglats av passivitet från verkets sida, möjligen beroende på en pågående omorganisation. Detta är emellertid inte ett godtagbart skäl för passivitet i ärendehandläggningen. Något ytterligare uttalande från min sida anser jag dock inte att saken motiverar.

Ärendet avslutas med den kritik som ligger i det jag nu har sagt.